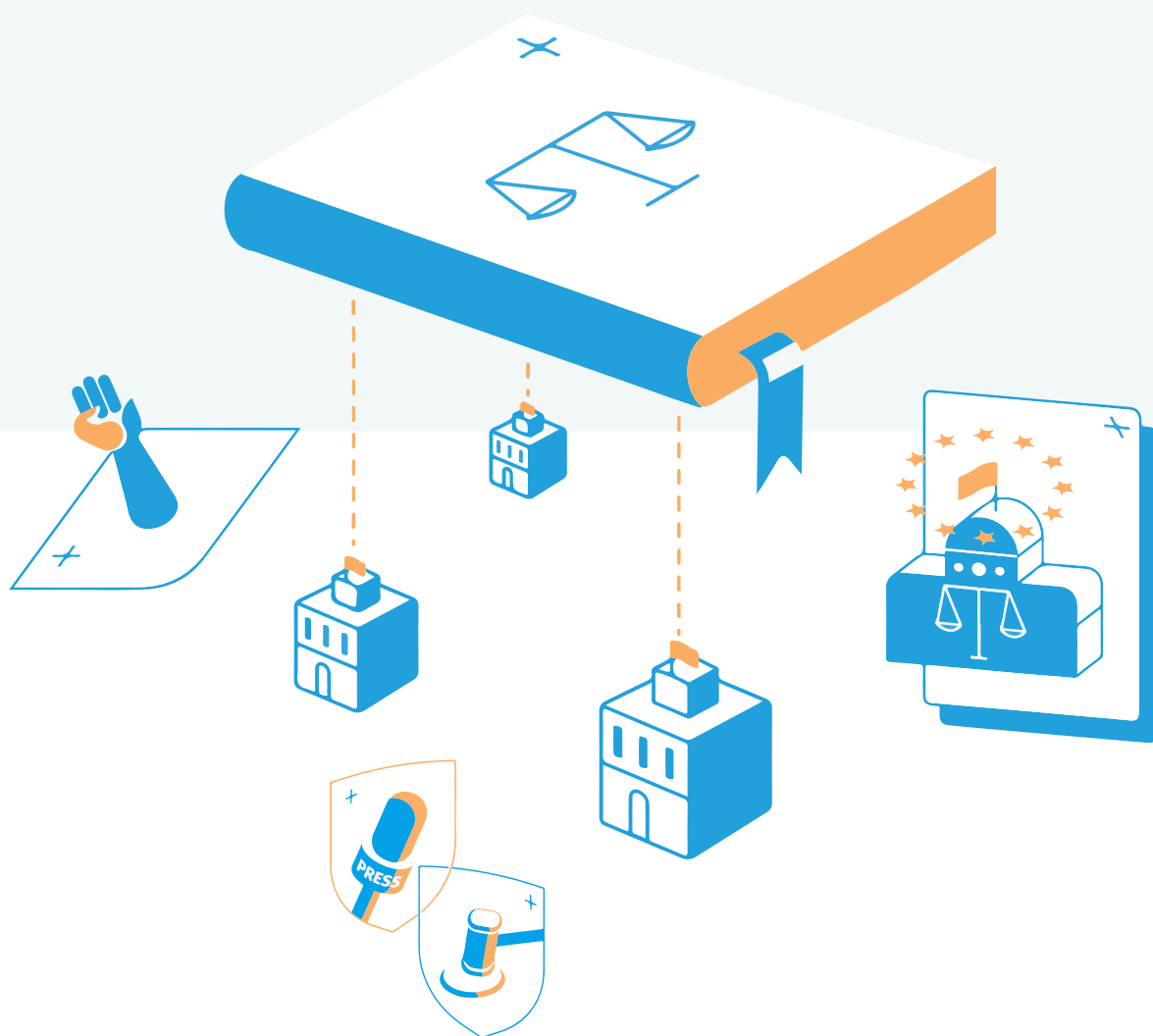

Jaarverslag 2023

Commissie Meijers

**Permanente Commissie van deskundigen in internationaal
vreemdelingen-, vluchtelingen- en strafrecht**

Inhoudsopgave

1.	Woord vooraf	3
2.	Inleiding	5
3.	Missie en werkwijze	7
4.	EU Rechtsstaatproject	9
5.	Commentaren uitgelicht	16
6.	Activiteiten	18
	a. Heiday Commissie Meijers 22 september 2023	18
	b. Conferentie etnische dataregistratie 20 oktober 2023	18
7.	Bezoeken en bijeenkomsten	20
8.	Nieuwe gezichten en wisseling in de wacht van Dagelijks Bestuur	21
9.	Afscheid van nieuwe leden en stagiaires	24
10.	Lijst van commentaren	29
11.	Ledenlijst	30

Woord vooraf

Terugkijken op 2023 betekent voor mij in de eerste plaats terugdenken aan de verkiezingsavond van 22 november die bij mij, en ik meen bij alle leden van de Commissie Meijers, tot een enorm gevoel van verantwoordelijkheid leidde. Het gevoel dat ons werk belangrijk is en dat we nog meer moeten doen om de rechtsstaat en mensen die worden gediscrimineerd vanwege hun religie, huidskleur, migratieachtergrond of anderszins te beschermen. Zoals een van onze leden, John Morijn, in een blog daags na de verkiezingen schreef: 'Proteststemmers hebben serieuze problemen. Die kunnen en moeten echter binnen de regels van de democratische rechtsstaat worden opgelost. Altijd. Juist ook in hun belang.' Hopelijk lukt het om de kiezers en de kandidaten in Europa daarvan voor de verkiezingen van het Europees Parlement in 2024 te doordringen.

De opkomst van ondemocratische partijen in Europa is onmiskenbaar maar het is niet allemaal kommer en kwel. De Poolse en Hongaarse regeringen zijn gevoelig gebleken voor bevrozing van miljarden uit Europese steunfondsen, waardoor zij verschillende hervormingen hebben doorgevoerd. Hoewel verschillende rechtstatelijke waarborgen nog steeds ontbreken, laat het zien dat de EU geen tandeloze tijger is en middelen ter beschikking heeft om naleving van de fundamentele Uniewaarden te beschermen. Bovendien zijn de afgelopen Poolse verkiezingen en de instemming van het Poolse parlement met Tusk als premier hoopgevend voor het herstel van de Poolse rechtsstaat. Kaczyński met zijn PiS, hoewel nog altijd de grootste partij in Polen, was niet in staat een meerderheidscoalitie te vormen. De regering Tusk belooft een enorme verbetering voor de Poolse rechtsstaat te zijn.

De Commissie Meijers heeft zich het afgelopen jaar opnieuw met veel energie ingezet voor weerbaarheid van de rechtsstaat in de EU. Wij schreven hierover [verschillende commentaren](#). De Commissie bestaat uit onafhankelijke wetenschappers en richt zich op Europese ontwikkelingen en Europees recht, maar we onderzoeken ook of het nationaal beleid binnen de lidstaten voldoet aan dit Europese recht.

Onze commentaren hebben een wetenschappelijk karakter maar zijn wel maatschappelijk gemotiveerd. Ze stellen de feiten tegenover de ficties en toetsen beleidsvoornemens aan fundamentele rechten. Ook in 2023 hebben we verschillende commentaren uitgebracht, zoals bijvoorbeeld [het commentaar](#) over de EU-voorzitterschappen van Hongarije en Polen. Dit commentaar vond veel weerklank in het Europees Parlement; zo zijn we uitgenodigd door het EP om het commentaar te presenteren.

Ook [het commentaar](#) dat we schreven over de status die tijdelijk beschermden uit Oekraïne zouden moeten krijgen na het einde van de Tijdelijke Bescherming heeft indruk gemaakt. Zo zijn we door de Asylum Unit van de Europese Commissie uitgenodigd om in gesprek te gaan over de verblijfszekerheid van deze tijdelijk beschermden na 2025. De commentaren hebben bovendien aandacht gekregen van de media in verschillende lidstaten.

We organiseerden in 2023 een conferentie over etnische dataregistratie. Voor- en tegenstanders van etnische dataregistratie gingen met elkaar in gesprek. Dit leverde nieuwe inzichten op over dit complexe onderwerp. In 2024 willen we op basis van deze inzichten een follow-up conferentie over het thema in Brussel te organiseren.

In 2023 namen we afscheid van Evelien Brouwer als lid van het Dagelijks Bestuur. Gelukkig blijft ze wel actief en toegewijd lid van onze Commissie. Sarah Eskens neemt als nieuw lid van het Dagelijks Bestuur haar plaats in. Echt afscheid namen we van de langjarige en zeer betrokken leden Maarten Den Heijer, die staatsraad is geworden, Jorrit Rijpma die bij de Europese Commissie is gaan werken en Ellen Nissen die bij het College voor de Rechten van de Mens is gaan werken. Vanwege hun vertrek ben ik extra blij met Merijn Chamon, Florin Coman Kund en Viola Bex-Reimert die ons als nieuwe leden zijn komen versterken. In dit jaarverslag kunt u kennis met ze maken.

Wij zijn veel dank verschuldigd aan fondsen die ons hebben gesteund in 2023: het Gieskes Strijbis Fonds, Stichting Democratie & Media, het UAF, Artikel 1, het NJCM, VluchtelingenWerk en Stichting Migratierecht Nederland. Hoewel alle leden van de Commissie Meijers hun werk voor de Commissie vrijwillig verrichten en alleen het secretariaat wordt betaald, zouden wij zonder hun bijdragen ons werk niet kunnen doen.

- Voorzitter prof. mr. Ashley Terlouw

Wij danken ook onze stagiaires in 2023: Shania Dharmawan & Nicole Visco Comandini en wensen ze veel succes in hun mooie nieuw functies waarin ze ongetwijfeld het belang van de rechtsstaat voor Europa blijven uitdragen.

In 2024 zullen we met extra energie en motivatie werken aan de bescherming van de rechtsstaat en fundamentele rechten in Europa. We hebben mooie nieuwe projecten op de agenda staan: het EPPO Dashboard en uitbreiding van ons Rule of Law Dashboard met meer lidstaten. Juist in deze tijd is dat broodnodig, vanwege de verschillende bedreigingen van de rechtsstaat in de Europese lidstaten waaronder Nederland. Het thema toegang tot het recht als wezenlijk onderdeel van de rechtsstaat is een van onze nieuwe invalshoeken voor 2024. Daarnaast zullen we dieper ingaan op de problemen en mogelijkheden van etnische dataregistratie en uiteraard staat het thema eerlijke verkiezingen hoog op onze agenda, belangrijker dan ooit met de Europese verkiezingen in aantocht.

Inleiding

In 2023 heeft de Commissie Meijers zich, samen met haar leden, toegewijd aan het versterken van de rechtsstaat in Europa en het beschermen van de grondrechten. Dit deden we door het verstrekken van juridische analyses van EU-wetgevingsvoorstellen en door aanbevelingen gericht op het eerbiedigen van de fundamentele rechten en de rechtsstaat in Europa. Ook hebben we diverse conferenties rondom thema's als etnische dataregistratie, vrije verkiezingen en mediavrijheid georganiseerd.

In 2023 hebben we ook actief bijgedragen aan activiteiten op het gebied van de rechtsstaat in de EU. Met het driejarige project "Waken over de rechtsstaat in Europa" kiest de Commissie Meijers bewust voor een thematische focus op de rechtsstaat op nationaal en Europees niveau. Dit project draait om het adresseren van de schendingen van de rechtsstaat in Europese lidstaten en het versterken van de rechtsstatelijke waarborgen van Europese Agentschappen.

Zoals hierboven al benoemd door onze voorzitter in het 'Woord vooraf', hebben wij op 20 oktober 2023 de conferentie 'Etnische dataregistratie: wat zijn de effecten voor discriminatie' georganiseerd. We zijn er trots op dat we verschillende belanghebbenden en deskundige sprekers hebben kunnen samenbrengen voor dit belangrijke onderwerp.

Op het gebied van de rechtsstaat was de Commissie Meijers actief door het publiceren van verschillende commentaren, zoals over eerlijke en vrije verkiezingen in de EU, mediavrijheid en de EU-voorzitterschappen van Hongarije en Polen. We hebben daarmee duidelijk invloed uitgeoefend. Zo werden onze commentaren in de wandelgangen van de Raad besproken en hebben leden van de Commissie Meijers onze visie in Brussel in het Europese Parlement en bij de Europese Commissie verdedigd. We namen daarnaast deel aan diverse bijeenkomsten en gesprekken met o.a. juristen van de Permanente Vertegenwoordiging van Nederland en andere lidstaten bij de EU, met de woordvoerder asiel en migratie van de CDA Bart van den Brink en de Permanente Vertegenwoordiger van de Tweede Kamer bij de EU, Jeannette Mak om onze visie m.b.t. transparantie en de rechtsstaat in de EU toe te lichten.

Onze subcommissies voor asielrecht, migratierecht, strafrecht, privacy en non-discriminatierecht en institutioneel recht hebben evenmin stilgezeten in het afgelopen jaar. Leden van deze subcommissies werkten mee aan de bovengenoemde commentaren en hadden gesprekken met belangrijke spelers in het veld, waaronder leden van de Tweede Kamer, medewerkers van de Ministeries van Buitenlandse en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en verschillende Europarlementariërs. Op nationaal niveau nam de Commissie Meijers deel aan diverse deskundigenbijeenkomsten in zowel de Eerste als Tweede Kamer. Gedetailleerde informatie over al deze activiteiten is te vinden in het vervolg van dit jaarverslag.

Leden van de Commissie Meijers

Missie en werkwijze

De Commissie Meijers bestaat uit ongeveer 40 leden die als vrijwilligers zijn verbonden aan de Commissie. De leden bestaan voor het grootste deel uit wetenschappers; een kleiner deel komt uit de advocatuur, rechterlijke macht of uit het maatschappelijk middenveld. Onze Commissie staat daarbij steeds in contact met relevante Nederlandse en Europese belangenorganisaties in de verschillende werkgebieden waarop we ons begeven.

Het dagelijks bestuur van de Commissie bestaat uit de voorzitter, twee vicevoorzitters, de secretaris en de projectmedewerker. Het bestuur en de Commissie worden organisatorisch en inhoudelijk ondersteund door de secretaris. De secretaris voert praktische en inhoudelijke werkzaamheden uit voor de Commissie, waaronder de communicatie met de belangrijkste stakeholders op Nederlands en Europees niveau. De projectmedewerker zorgt ervoor dat het rechtsstaatsproject soepel verloopt. Het dagelijks bestuur vergadert doorgaans een keer per maand, de hele Commissie Meijers komt om de zes weken bij elkaar voor een plenair overleg.

Alle Commissieleden zijn lid van één of meer van de vijf subcommissies en hebben onderling contact wanneer dat nodig is. De subcommissies richten zich op: (1) institutioneel recht, (2) asielrecht, (3) strafrecht, (4) migratierecht en (5) privacy- en non-discriminatierecht. Daarnaast zijn we in 2021 begonnen met het project 'Waken over de Rechtsstaat in de EU'. Verderop in het jaarverslag zullen we dieper ingaan op dit specifieke project.

De kernactiviteit van de Commissie is het schrijven van commentaren op voorstellen voor EU-wetgeving of om de aandacht te vragen ontwikkelingen in die EU die een bedreiging vormen voor de rechtsstaat, de democratie of de rechten van minderheden. Het doel van de commentaren is om wetgeving en beleid te toetsen aan internationale mensenrechtelijke uitgangspunten en principes van rechtsstatelijkheid. De meeste commentaren worden geschreven in het Engels omdat daarin wordt gereageerd op Europese wetgeving en op Europees beleid en het van belang is dat alle Europese actoren er kennis van kunnen nemen. Alleen op Nederlandse ontwikkelingen die ook een EU-rechtelijke dimensie hebben reageert de Commissie in het Nederlands.

In de plenaire vergadering of in de subcommissies wordt besloten naar aanleiding van welke ontwikkelingen en signalen de Commissie actie onderneemt. In deze afweging is doorslaggevend of er sprake is van een Europese dimensie en of een interventie van de Commissie toegevoegde waarde kan hebben ten opzichte van de activiteiten van andere Ngo's en kennisinstellingen.

De opvolging van een commentaar kan variëren van gesprekken met politici, die het onderwerp in portefeuille hebben tot deelname aan een hoorzitting van het Nederlandse of Europese parlement.

Om de contacten van de Commissie relevant en actueel te houden, onderhouden de secretaris, de projectmedewerker en de Commissieleden een netwerk in Brussel en in Nederland.

De leden tijdens een plenaire vergadering bij het College voor de Rechten van de Mens

Rechtsstaatproject 2021-2023

In de periode tussen 2021 en 2023 heeft de Commissie Meijers projectmatig aan twee onderwerpen gewerkt die al langer deel uitmaken van ons werk, maar in onze ogen extra aandacht behoeven: de rechtsstaat en de EU-agentschappen.

De rechtsstaat in Europa wordt bedreigd. Verschillende lidstaten hebben de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht ondermijnd en komen EU-verplichtingen en arresten van het Hof van Justitie van de EU niet na. Hierdoor dreigt het idee van Europese samenwerking op losse schroeven te komen staan.

Tegelijkertijd zijn er zorgen of de EU zelf altijd de rechtsstatelijke uitgangspunten respecteert. De Europese Commissie heeft recent een gedeelte van de bevroren tegoeden uit EU-steunfondsen weer beschikbaar gesteld voor Hongarije, hoewel de Lidstaat nog niet heeft voldaan aan de voorwaarden. Daarnaast krijgen EU-agentschappen, zoals Frontex, steeds meer middelen en bevoegdheden, zonder dat er adequate rechtsmiddelen aanwezig zijn. Er zijn ingrijpende juridische hervormingen nodig om het gebrek aan transparantie en aansprakelijkheid in deze EU-agentschappen aan te pakken.

Het project van de Commissie Meijers “Waken over de rechtsstaat in de EU” richt zich op deze bedreigingen van de rechtsstaat. Wij zetten ons in voor de eerbiediging van de rechtsstaat op nationaal en EU-niveau en werken hierbij samen met andere organisaties in de EU om druk uit te oefenen op politici en beleidsmakers. Wij publiceren juridisch commentaar, organiseren seminars en conferenties en volgen voortdurend de ontwikkelingen op het gebied van de rechtsstaat, zowel in de lidstaten als in de EU-agentschappen.

Voor het project ‘Waken over de Rechtsstaat’ zijn wij in het afgelopen jaar actief geweest met de volgende subcommissies en leden:

Subgroep Rule of Law:

John Morijn (voorzitter in de eerste helft van 2023), Maarten Hillebrandt (interim-voorzitter vanaf september 2023), Nico Tuijn, Kees Groenendijk, Anne-Marie Smit, Theo de Roos, Arriën Kruyt en Jannemieke Ouwerkerk.

Subgroep EU-Agentschappen:

Melanie Fink (voorzitter in de eerste helft van 2023), Pim Geelhoed (interim-voorzitter vanaf september 2023), Anne-Marie Smit, Merijn Chamon, Madalina Busuioc, Florin Coman Kund.

De meeste leden van het rechtsstaatproject zijn tevens betrokken bij de andere subcommissies, waardoor ze op de hoogte blijven van ontwikkelingen in de verschillende rechtsgebieden waarin de Commissie Meijers actief is. Tijdens onze plenaire vergaderingen bespreken we deze ontwikkelingen en de dwarsverbanden tussen het rechtsstaatproject en de andere subcommissies.

In de afgelopen periode hebben de volgende activiteiten plaatsgevonden in het kader van ons rechtsstaatproject:

Verkiezingen

In maart publiceerde de Commissie Meijers een commentaar over vrije en eerlijke verkiezingen in de EU. Hierin analyseerden wij wat de EU-instellingen moeten doen om vrije en eerlijke verkiezingen in de EU-lidstaten te waarborgen. Onze Commissie heeft onder meer aanbevolen een sterkere koppeling te maken tussen de bescherming van vrije en eerlijke verkiezingen en het rechtsstaatsmechanisme van de EU.

Wij hebben bij de [European Commission Road to EP24 conferentie](#) twee commentaren van de Commissie Meijers gepresenteerd:

- Ons recente [commentaar over vrije en eerlijke verkiezingen \(CM2302\)](#)
- CM2113 waarin op verschillende plekken de link wordt gemaakt tussen [mediavrijheid/pluralisme en eerlijke verkiezingen](#).

Op deze bijeenkomst waren alle relevante Euro-commissarissen, Europarlementariërs, afgevaardigden van lidstaten, Ngo's en academici aanwezig. De Ministeries van Buitenlandse Zaken en Binnenlandse

Zaken en Koninkrijksrelaties hebben ons in januari 2023 uitgenodigd om onze bevindingen te bespreken. Verder hebben wij bijdragen geleverd aan verschillende bijeenkomsten van buitenlandse partners op basis van ons commentaar (zie presentaties tijdens "Alma Mater – Election law in Europe – It's About People 2023" op 14 maart, met academici en rechters van het EHRM) en een besloten Friedrich-Ebert-Stiftung rondetafel op 27 maart, met andere maatschappelijke organisaties).

Our Rule of Law Academy

Op 16 en 17 maart 2023 vond in Brussel de Our Rule of Law Academy plaats, een project voor-studenten-door-studenten, mede georganiseerd door de Commissie Meijers. Het was een bootcamp voor 45 geselecteerde bachelor rechtenstudenten uit 25 lidstaten over de vraag "hoe bescherm je zelf de rechtsstaat in de EU?". In de weken voorafgaand aan de bootcamp in Brussel woonden de deelnemers online colleges bij en werkten ze met inspirerende mentoren in kleine groepen aan belangrijke rechtsstatelijke onderwerpen met als doel concrete beleidsinstructies op te stellen. In Brussel kregen de studenten de kans om hun voorstellen te

De deelnemers van de Our Rule of Law Academy Conferentie in Brussel op 16-17 maart

presenteren aan EU-besluitvormers en anderen en om constructieve feedback te krijgen van experts om hun ideeën aan te scherpen. Op het programma stonden ook inspirerende toespraken van de president van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, de Europese commissarissen Vera Jourova en Didier Reynders, EP-lid Daniel Freund, voormalig Advocaat-Generaal Eleanor Sharpston, vicepresident Jourova plaatsvervangend kabinetschef Simona Constantin, Free Courts co-oprichter Michał Wawrykiewicz, de Nederlandse ambassadeur Robert de Groot. De Our Rule of Law Academy-studenten hebben als eindproduct [een uniek rapport](#) geschreven over verschillende aspecten van de rechtsstaat. Dit rapport is gedeeld met verschillende Europese beleidsmedewerkers.

Raadsvoorzitterschap

Hongarije zal in de tweede helft van 2024 het voorzitterschap van de Raad van de EU overnemen, waardoor het land een sleutelrol gaat spelen bij de coördinatie van het beleidswerk bij de Raad van de EU. De lidstaat is onderworpen aan een artikel 7 VEU-procedure die aanhangig is bij de Raad, is onderworpen aan verschillende arresten van het Hof van Justitie waarin ernstige schendingen van de rechtsstaat zijn vastgesteld, en is onderworpen aan de rechtsstaat-gerelateerde begrotingsvoorwaarden waartoe de Raad heeft besloten. De Commissie Meijers heeft een commentaar geschreven waarin drie mogelijke wegen zijn geïdentificeerd om het risico te minimaliseren dat problemen met de rechtsstaat en andere schendingen van de fundamentele waarden van artikel 2 VEU in een lidstaat die het voorzitterschap zal uitoefenen, de goede werking van de Raad van Ministers zullen aantasten, evenals de samenwerking met andere EU-instellingen, en het functioneren van de EU in bredere zin. [De recente inspanningen van Europese leiders](#) om de Hongaarse premier Viktor Orbán te bewegen tot het verlenen van nieuwe financiële steun aan Oekraïne ondersteunen de complexiteit van de situatie. In dit cruciale moment krijgt onze notitie over de EU-voorzitterschappen een

extra lading van betekenis. We beargumenteren dat het van cruciaal belang is dat de rechtsstaatkwesties zorgvuldig worden aangepakt, gezien de belangrijke rol die Hongarije zal spelen binnen de Europese Unie in de komende periode.

De analyse die wij in het commentaar maakten is ook gepubliceerd in het toonaangevende [Verfassungsblog](#) en in De Hofvijver.

Verder is aan ons commentaar gerefereerd in binnenlandse en buitenlandse pers. Zie bijvoorbeeld referenties in de binnen de "Brussels bubbel" zeer goed gelezen POLITICO [Europe Playbook](#) en EUObserver.

Daarnaast heeft de Commissie Meijers haar standpunt uiteengezet in een [hoorzitting](#) van de LIBE en AFCO-commissies van het EP op 14 juli 2023. De aanwezige Europarlementariërs waren zeer geëngageerd en stelde scherpe vragen, waarop onze leden reageerden. De voorzitter van de LIBE-commissie, Europarlementariër López Aguillar, noemde de Commissie Meijers een prestigieuze organisatie met reputatie in Brussel.

Uit een gesprek met leden van de permanente vertegenwoordiging van een EU-lidstaat dat ons commentaar over het Raadsvoorzitterschap prikkelend was en in de wandelgangen van de Raad van Ministers de discussie over deze kwestie onder de lidstaten op gang heeft gebracht. Rond de Europese Raad van 1 februari 2024 over de financiële steun aan Oekraïne, werd uitstel van het Hongaarse Raadsvoorzitterschap in Brussel als een mogelijke reactie genoemd op de weigering van Hongarije om in te stemmen met die steun (Volkskracht 25 januari en NRC 2 februari 2024).

Mediavrijheid

De Commissie Meijers organiseerde samen met de Universiteit van Amsterdam (UvA) een online seminar over de handhaving van de European Media Freedom Act (EMFA) op 11 juli 2023. Het seminar was een opvolging van ons eerdere werk over mediapluralisme ([zie CM2113 en conferentie](#)) en bracht beleidsmakers, academici en leden van het Europees Parlement samen om te bespreken hoe de EMFA beter kan worden gehandhaafd. De sprekers (MEP Daniel Freund (Greens); dr. Konstantina Bania (Geradin Partners); dr. Kati Cseres (UvA); dr. Judit Bayer (Uni Münster)) maakten daarbij gebruik van hun expertise uit zowel het mediarecht als het EU-mededingingsrecht. Deze rechtsgebieden kunnen instrumenten bieden om mediavrijheid en -pluralisme in de EU te beschermen.

Rule of Law FAQs

Al bijna twee jaar helpen de Commissie Meijers en onze Berlijnse partners van Democracy Reporting International (DRI) politici, journalisten en andere actoren hun weg te vinden in het ingewikkelde web van mythen, leugens en halve waarheden rond de

debatten over de rechtsstaat in Europa. Dit is het doel van onze FAQs over de rechtsstaat – een handige set kaarten die lezers helpt feiten van mythen te scheiden en de verhalen te ontcrachten die zijn geconstrueerd door degenen die de wateren van de debatten over de Europese rechtsstaat vertroebelen. In de door ons in 2023 gelanceerde tweede versie van de kaartenset breiden we de kaarten nu uit met meer thema's, meer lidstaten, en bieden we ze inmiddels in acht talen aan, waaronder Hongaars, Roemeens en Grieks.

In december 2023 ontvingen wij 150 fysieke FAQs om te verspreiden binnen ons netwerk. Wij hebben van DRI begrepen dat zij de kaartensets aan 221 individuele belanghebbenden hebben toegestuurd. Zij hebben allen minstens twee verschillende taalversies ontvangen, soms drie afhankelijk van hun rol (de Griekse ambassadeur in Polen ontving bijvoorbeeld een Engelse, Griekse en Poolse kaartenset). Tot december 2023 waren er ongeveer 700 unieke bezoekers voor de online versie op de websites (500 DRI; 200 CM).

Rule of Law FAQs | Navigate the cards

Rule of Law

- Basic Questions

Countries

- Hungary and Poland
- Spain
- Greece
- Romania

Issues

- The war in Ukraine: sanctions on individuals and the rule of law implications
- Media pluralism
- Secret surveillance/spyware and the rule of law crisis

Greece

34 What rule of law concerns did the surveillance scandal reveal in Greece?

As reported by journalists, the National Intelligence Service **systematically ordered the surveillance of politicians and journalists, invoking national security**. The Greek authorities imposed restrictions on the disclosure of such surveillance to affected persons until three years after its completion. There have also been reports about the **illegal use of Predator spyware**. While the government denied its use, journalistic investigations revealed links between government officials and the company trading with the spyware.

Moreover, the Greek government provided licenses permitting the export of Predator to repressive regimes in Sudan and Madagascar. **Effective investigation into these practices is not in sight**. The Government obstructed the checks of the Hellenic Authority for Communication Security and Privacy (ADAE) on the matter.

These practices are damaging to the rule of law, since they signal arbitrariness and the abuse of power on the part of the authorities, and risk weakening the mechanisms of oversight.

Staatscommissie Rechtsstaat

De Commissie Meijers is in een brief ingegaan op het verzoek van de Staatscommissie Rechtsstaat om meer duidelijkheid te geven over het belang van Europees recht voor de Nederlandse rechtsstaat. De Staatscommissie heeft ons bedankt voor de inbreng en [de brief](#) op hun website geplaatst en liet weten dat het onderwerp goed aansloot bij een aantal andere ontvangen brieven.

EU-agentschappen

Wij hebben in 2023 twee commentaren geschreven over EU-agentschappen. Voor de zomer publiceerden we ons commentaar over Frontex statusovereenkomsten met Mauritanië en Senegal ([CM2307](#)). Op basis van onze analyse hebben we het EP aanbevolen om niet hun instemming te geven voor het sluiten van de statusovereenkomsten met de twee West-Afrikaanse landen, gezien de ernstige zorgen over de mensenrechtenrisico's en het aansprakelijk houden van Frontex of de EU.

De LIBE-commissie van het EP heeft ons uitdrukkelijk bedankt voor ons commentaar en ze noemden met name dat onze analyse over immuniteit Hans Leijtens (Executive Director Frontex) aan het denken heeft gezet (NB later heeft hij zelfs [openlijk zijn zorgen](#) geuit over de statusovereenkomsten). Uiteindelijk hebben de Foreign Affairs rapporteur en de LIBE rapporteur verschillende aanbevelingen uit ons commentaar overgenomen in hun [respectievelijke opinie](#) en rapport, namelijk ten aanzien van ex ante mensenrechtenbeoordeling, eerst toestemming EP, en sterk begrenzen van immuniteit. Het is nu wachten op de stemming in het EP.

Daarnaast heeft de onze Commissie een commentaar geschreven over de hervormingen van het statuut van het Hof van Justitie EU ([CM2313](#)). Het commentaar analyseert het verzoek van het Hof om het mechanisme voor verlof tot beroep in artikel 58a van het Statuut te veralgemenen zodat het alle kamers van beroep van EU-agentschappen omvat, terwijl het

mechanisme nu beperkt is tot zaken die hun oorsprong vinden in slechts vier van de EU-agentschappen. De Commissie Meijers betoogt in dit commentaar dat de veralgemening van het mechanisme een stap terug kan betekenen in de mate van rechterlijke bescherming op EU-niveau. Het commentaar is gedeeld met de JURI-commissie van het Europees Parlement en DG SG van de Europese Commissie.

Overige activiteiten

De Commissie Meijers heeft bijgedragen aan de tweedaagse workshop van het Central Eastern European Law Initiative (CEELI) Institute over "Messaging and Storytelling about the Rule of Law" op 6 en 7 september in Praag. Dankzij een combinatie van lezingen en praktische oefeningen hebben wij een aantal dingen opgestoken: hoe we de communicatie over complexe rechtsstatelijke kwesties en het belang van rechterlijke onafhankelijkheid kunnen

verbeteren zodat wet verschillende soorten publiek bereiken en hoe we overtuigende campagnes en communicatiemateriaal kunnen ontwerpen. Bovendien hadden we de mogelijkheid om onze eigen strategieën en praktijken te presenteren aan de aanwezige maatschappelijke organisaties en rechters uit Centraal en Oost-Europa.

Bovendien hebben leden van onze Commissie bijgedragen aan de jaarlijkse rondetafel over de rechtsstaat van onze Duitse partners van Democracy Reporting International (DRI) op 26 april. Hierin hebben wij onze ideeën en plannen ten aanzien van de rechtsstaat in 2023 gepresenteerd, waaronder over verkiezingen, FAQs en Raadsvoorzitterschap. Bij deze bijeenkomst waren alle relevante NGOs en denktanks aanwezig die zich bezighouden met de rechtsstaat in de EU.

Brieven en commentaren

In 2023 publiceerde de Commissie Meijers [dertien brieven en commentaren](#). Deze commentaren betreffen verschillende rechtsgebieden. Zo zijn er commentaren geschreven op het gebied van het strafrecht, vreemdelingenrecht, asielrecht, non-discriminatierecht en institutioneel recht. Brieven en commentaren vormen de basis van het werk van de Commissie voor de beleidsbeïnvloeding door de Commissie Meijers. Op basis van onze inhoudelijke teksten doen we aanbevelingen aan politici, beleidsmakers en bestuurders in de EU en op nationaal niveau. Daarnaast heeft de Commissie Meijers input gegeven aan verschillende beleidsmakers van de EU-instituties over de implementatie van EU-wetgeving, zoals de Tijdelijke Beschermingsrichtlijn.

Op het gebied van het Europees strafrecht formuleerde onze Commissie enkele aanbevelingen aan de EU-wetgever over twee verschillende voorstellen:

In februari 2023 publiceerden we een commentaar op het nieuwe voorstel voor een verordening over geautomatiseerde gegevensuitwisseling voor politiesamenwerking. Onze Commissie stelde daarin dat het noodzakelijk is om een betere bescherming van het recht op privéleven en gegevensbescherming, zoals vastgelegd in de artikelen 7 en 8 van het EU-Handvest van de grondrechten, te waarborgen; In november 2023 publiceerden wij een commentaar op het voorstel voor een verordening betreffende de overdracht van strafvervolging. In dit commentaar heeft de Commissie Meijers een aantal vragen en zorgen naar voren gebracht die voortvloeien uit het voorstel en de EU-wetgever opgeroepen om in toekomstige versies van het voorstel verder op deze punten in te gaan.

Er zijn twee commentaren gepubliceerd over de asiel- en migratieregelgeving van de EU in 2023:

In juli 2023 publiceerde onze Commissie een commentaar over de wettelijke status van vluchtelingen van de oorlog in Oekraïne na afloop van de huidige regeling voor tijdelijke bescherming; Meer recent, in het licht van de laatste triloogonderhandelingen over het migratie- en asielpact in december 2023, hebben we een brief gepubliceerd waarin we onze belangrijkste zorgen herhalen, met de nadruk op de verordening asielprocedures.

Tot slot publiceerden wij op het gebied van asiel en migratie drie zogenoemde [EU Migratie Updates](#), die elk kwartaal een overzicht geven van de belangrijkste wetgeving en politieke ontwikkelingen op het gebied van asiel- en migratiebeleid binnen de EU. Dit jaar behandelden onze updates onderwerpen zoals het wetgevingstraject van het migratie- en asielpact, de EU-Tunesië-deal, de verantwoordingsplicht van Frontex en de tijdelijke bescherming van Oekraïners in Europa.

Op het gebied van non-discriminatie- en privacyrecht heeft de Commissie Meijers in 2023 drie commentaren gepubliceerd. In maart 2023 formuleerden we enkele aanbevelingen aan de EU-wetgever over zowel het gewijzigde voorstel voor een AI-verordening, als de wetsvoorstellen die voorzien in het verzamelen en overdragen van advance passenger information.

Commentaar uitgelicht

Op het gebied van EU institutioneel recht schreef de Commissie Meijers twee commentaren in het Nederlands over wetgevende transparantie in de EU:

- Commentaar in de openbare consultatie over de Wet houdende regels betreffende het verstrekken van informatie aan de Staten-Generaal over aangelegenheden van de Europese Unie
- Brief met verzoek om interventie van Nederland in de zaak betreffende toegang van het publiek tot wetgevingsdocumenten van de Raad van de EU, aangespannen door Emilio De Capitani (Zaak T-590/23).

Commentaar uitgelicht:

[Comment on the exercise and order of the Presidency of the Council of the EU](#)

Volgens de huidige rotatiekalender zal Hongarije in de tweede helft van 2024 het voorzitterschap van de Raad van de EU overnemen, gevolgd door Polen in de eerste helft van 2025. Zowel het Europees Parlement als de Europese Commissie hebben herhaaldelijk kritiek geuit op Hongarije en Polen met betrekking tot de rechtsstaat. Beide landen ondergaan momenteel een artikel 7 VEU-procedure bij de Raad, zijn onderworpen aan uitspraken van het Hof van Justitie waarin ernstige schendingen van de rechtsstaat zijn vastgesteld, en worden geconfronteerd met budgettaire voorwaarden met betrekking tot de rechtsstaat, opgelegd door de Raad. In dit commentaar onderzoekt de Commissie Meijers of en onder welke voorwaarden een lidstaat het voorzitterschap kan bekleden in overeenstemming met wettelijke en beleidsmatige vereisten, terwijl deze lidstaat zich bevindt in een artikel 7, lid 1, VEU-toezichtprocedure, geïnitieerd door het Parlement en de Commissie, en terwijl deze geconfronteerd wordt met opschortingen van EU-financiering in verband met de rechtsstaat, zoals besloten door de Raad. In het commentaar worden drie mogelijke benaderingen geïdentificeerd om het risico te minimaliseren dat onopgeloste rechtsstaatproblemen en andere schendingen van fundamentele waarden van artikel 2 VEU, de goede werking van de Raad van Ministers, de samenwerking met andere EU-instellingen en de werking van de EU in het algemeen beïnvloeden. Het belangrijkste argument van het commentaar is dat er diverse praktische opties beschikbaar zijn, die door de Raad en andere EU-instellingen moeten worden benut om de integriteit van het functioneren van de Raad en de EU als geheel te waarborgen.

Commentaar uitgelicht:

[Comment on legal status of refugees from the War in Ukraine after the end of the current Temporary Protection Scheme](#)

In april 2023 maakten bijna 4 miljoen mensen die de oorlog in Oekraïne ontvluchtten gebruik van de tijdelijke beschermingsregeling van de EU, die werd aanvankelijk verlengd tot 4 maart 2024. Intussen heeft de Raad van de EU deze regeling met nog een jaar verlengd. In een commentaar van juli 2023 wees de Commissie Meijers op de noodzaak dat de EU-wetgever nadenkt over de periode na 4 maart 2025. Zelfs als de oorlog vóór die datum eindigt, hangt een succesvolle terugkeer naar Oekraïne af van de wederopbouw en stabiliteit in het land. Eerdere ervaringen met vluchtelingen uit voormalig Joegoslavië tonen aan dat een aanzienlijk deel van de burgers niet terugkeert naar het land van herkomst. Dit commentaar benadrukt de noodzaak van legale oplossingen voor het moment waarop de tijdelijke beschermingsregelingen aflopen. De Commissie Meijers beveelt o.a. aan dat de EU-wetgever het EU-recht aanpast, zodat er een gemeenschappelijke oplossing komt voor mensen met tijdelijke bescherming uit Oekraïne die na afloop van de regeling (tijdelijk) in de EU willen blijven. Hun toekomstige verblijf mag niet alleen afhangen van nationale wetgeving of praktijken, die per lidstaat sterk kunnen verschillen. Tijdens een informele JBZ-Raad in januari 2024 besloten de Europese Commissie en de lidstaten om in overleg met Oekraïne te streven naar een gemeenschappelijke oplossing op EU-niveau.

Commentaar uitgelicht

[Comment on Free and Fair Elections in the EU](#)

Wat zijn de gevolgen voor de EU als verkiezingen in sommige van haar lidstaten steeds onvrijer of oneerlijker worden? Hoe verhoudt dit zich tot de bestaande bevoegdheden van de EU? Hoe kan de EU de democratische conditionaliteit verbeteren, d.w.z. ervoor zorgen dat het EU-wetgevingsbeginsel van vrije en eerlijke verkiezingen wordt nageleefd? Volgens internationale waarnemers van de Raad van Europa en het Bureau voor Democratische Instellingen en Mensenrechten van de Organisatie voor veiligheid en Samenwerking in Europa (ODIHR) wordt in een groeiend aantal EU-lidstaten, zoals Hongarije, Polen, Malta, Roemenië, Griekenland, Slovenië, Cyprus en Bulgarije, de manipulatie van de media gebruikt om verkiezingen te beïnvloeden. Dit heeft een negatieve invloed op het functioneren van de EU en zet vraagtekens bij de democratische grondslagen van de Unie, zoals vastgelegd in de artikelen 2 en 10 VEU. Hoewel de EU een lange traditie heeft van het sturen van verkiezingswaarnemingsmissies naar derde landen, is haar betrokkenheid bij en toezicht op verkiezingen binnen de eigen EU-lidstaten sterk onderontwikkeld. De verkiezingen voor het Europees Parlement zijn sinds 2009 niet meer internationaal waargenomen. Bovendien evalueren noch het Europees Parlement, noch de Europese Commissie routinematig het eerlijke verloop van nationale parlements- of presidentsverkiezingen. Dit terwijl de uitslag van dergelijke verkiezingen aanzienlijke gevolgen heeft voor het functioneren van de EU. In dit commentaar geeft de Commissie Meijers specifieke aanbevelingen over hoe de EU in de toekomst vrije en eerlijke verkiezingen kan garanderen.

Activiteiten

Heidag Commissie Meijers

Op vrijdag 22 september vond onze jaarlijkse heidag plaats, waarbij onze leden bijeenkwamen in Nijmegen om belangrijke kwesties met betrekking tot de externe en interne communicatie van de Commissie Meijers te bespreken. Aan de hand van enkele besprekpunten en gerichte casussen hebben we de vorm en inhoud van deze samenwerking met elkaar besproken. In deze context zijn enkele samenwerkingsafspraken opgesteld, met speciale aandacht voor de rol van het secretariaat, de voorzitters van de subcommissies, werving van nieuwe leden en duurzame samenwerkingen met andere organisaties.

In het middagdeel sloten we aan bij het evenement over de duurzame rechtsstaat, ter ere van de oratie van Petra Bárd. Hierbij splitsten we ons op in parallelle sessies, waarin diverse aspecten van de rechtsstaat werden besproken, zoals de rol van rechtbanken, Ngo's en media bij het bevorderen van de rechtsstaat, reacties op de achteruitgang van de rechtsstaat in verschillende EU-lidstaten, en geavanceerde methoden voor handhaving van de rechtsstaat. Ons lid Anne-Marie Smit, rechter, gaf een presentatie over de rol van rechters bij het beschermen van de rechtsstaat en de bevordering van rechterlijke onafhankelijkheid in Nederland.

We sloten de dag af met een diner ter ere van het afscheid van enkele van onze langdurig toegewijde leden: Jorrit Rijpma en Maarten den Heijer. We zijn dankbaar voor hun inspirerende bijdragen aan onze Commissie en wensen hen een glansrijke toekomst toe!

Conferentie etnische dataregistratie: wat zijn de gevolgen voor discriminatie?

In de maand oktober van 2023 organiseerden we een conferentie in Amersfoort met als titel 'Etnische dataregistratie: wat zijn de effecten voor discriminatie'. Het evenement werd geleid door dagvoorzitter Ashley Terlouw en trok een gevarieerd publiek, waaronder vertegenwoordigers van vooraanstaande organisaties zoals het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, het Ministerie van Justitie en Veiligheid, de Autoriteit Persoonsgegevens, CNV, SVB Sociale Verzekeringsbank, en verschillende experts op het gebied van privacy- en gegevensbeschermingsrecht.

Tijdens deze bijeenkomst belichtte ons lid Frederik Zuiderveen Borgesius, de eerste keynote spreker, de spanning tussen non-discriminatiebeleid en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in relatie tot Kunstmatige Intelligentie (AI). Hij besprak onder andere de uitdagingen rond het AVG-verbod op het verzamelen van gevoelige persoonsgegevens voor het controleren van AI-systemen op discriminatie. De vraag rees of de AVG een nieuwe uitzondering nodig heeft op het verbod op bijzondere persoonsgegevens om controle op discriminatie

door AI mogelijk te maken, waarbij hij benadrukte dat dergelijke uitzonderingen strikte waarborgen zouden vereisen om risico's te minimaliseren.

Michaela Moua, de tweede keynote spreker en antiracisme-coördinator van de Europese Commissie, benadrukte in haar toespraak het belang van het verzamelen van gelijkheidsdata op EU-niveau. Zo argumenteerde zij dat het verzamelen van gegevens over gelijkheid cruciaal is om de situatie van etnische minderheden en andere raciale groepen effectief te beoordelen en ervaringen met discriminatie vast te leggen, evenals verborgen vormen van structureel racisme aan te pakken.

In het tweede deel van het evenement gingen vijf panelleden, onder leiding van ons lid Sarah Eskens, in gesprek over diverse dilemma's met betrekking tot etnische dataregistratie. Onderwerpen als de registratie van etniciteit, het belang van zelfidentificatie, risico's van generatieve AI-systemen

voor het verzamelen van etnische gegevens, en de invloed van beleidscategorieën op denken en handelen in het medische domein werden uitgebreid besproken. Het panel reflecteerde op de complexiteit van deze kwesties en benadrukte dat er nog veel te bespreken en onderzoeken is.

De Commissie Meijers heeft, op basis van de inzichten van deze conferentie, het voornemen aangekondigd om een Engelstalige conferentie in Brussel te organiseren. Het doel is om de dialoog voort te zetten en verdere verdieping te bieden op dit complexe onderwerp. De Commissie bedankt alle sprekers voor hun waardevolle bijdragen aan deze boeiende bijeenkomst.

Voor meer details en inzichten verwijzen wij u naar onze achtergrondnotitie, die een overzicht geeft van wetgeving en beleid met betrekking tot etnische dataregistratie op nationaal en EU-niveau. Deze notitie is te raadplegen via [deze link](#) op onze website.

Commissie Meijers lid Sarah Eskens in gesprek met de panelleden

Bezoeken en bijeenkomsten

Asiel

Op het terrein van asiel nam de Commissie Meijers deel aan diverse bijeenkomsten en afspraken. In augustus 2023 spraken onze leden Bahija Aarrass, Sadhia Rafi en de secretaris Barbara Safradin, met de CDA-woordvoerder voor asiel en migratie, Bart van den Brink, over de huidige opvangcrisis en de Nederlandse maatregelen.

Vreemdelingenrecht

De subcommissie vreemdelingenrecht heeft zich in 2023 met name gericht op thema's zoals de tijdelijke bescherming van Oekraïners in Europa en Richtlijn 2003/109 betreffende de status van langdurig ingezetenen onderdanen van derde landen. In het kader van de tijdelijke bescherming van Oekraïners, namen op 12 oktober 2023 leden Kees Groenendijk, Janna Wessels, Jorrit Rijpma en projectmedewerker Jasper van Berckel Smit deel aan een gesprek met Commissiemedewerker (asiel unit), Cecilia Verkleij.

Verdere bijeenkomsten

Daarnaast brachten leden van de Commissie Meijers, Kees Groenendijk, John Morijn en projectmedewerker Jasper van Berckel Smit, in juli 2023 een bezoek aan de LIBE Commissie om ons commentaar inzake de EU-voorzitterschappen te presenteren. Ook op het gebied van privacy- & non-discriminatie recht, institutioneel recht, strafrecht en de rechtsstaat was de Commissie Meijers actief. Noemenswaardige bijeenkomsten en gesprekken waren onder andere:

1. Gesprek met team van ambtenaren op dossier Europawet Buitenlandse Zaken 31 januari 2023
2. Gesprek met Ministerie Buitenlandse Zaken over organisatie seminar verkiezingen 16 januari 2023
3. Gesprek met CEELI Institute – Messaging and Storytelling about the Rule of Law 23 januari 2023

4. Gesprek met rapporteur Europawet Marieke Koekoek 2 februari 2023
5. Informatiebijeenkomst Migratieketen Ministerie Buitenlandse Zaken 21 februari 2023
6. Gesprek met Europarlementariër Tineke Strik over Frontex 16 maart 2023
7. Presentatie Tweede Kamer over de Europawet 12 april 2023
8. Europawet lezing Tweede Kamer 13 april 2023
9. Stichting Democratie en Media meet-up 17 april 2023
10. Gesprek met directeur Gieskes Strijbis Fonds, Floris van Hest 6 juni 2023
11. Diverse presentaties en interviews in media (e.g. Trouw, Politico Brussel, Volkskrant, De Hofvijver) in het kader van ons commentaar EU Voorzitterschappen Hongarije en Polen in de periode april t/m juni 2023
12. Gesprek met permanente vertegenwoordiging België bij de EU 26 oktober 2023
13. Gesprek met Permanente Vertegenwoordiger EU Tweede Kamer, Jeanette Mak 6 november 2023
14. Gesprek met Charlotte Schuring (programmamanager rechtsstaat Stichting Democratie & Media) ter kennismaking 9 november 2023
15. Bezoek aan Hohenheim Migratieconferentie 10-12 november 2023
16. Gesprek met Vluchtelingenwerk over het gezamenlijk organiseren van een conferentie over het Asiel- en Migratiepact 7 december 2023

Nieuwe gezichten

In 2023 is de Commissie Meijers uitgebreid met een aantal leden met een frisse blik en nieuwe expertise: **Viola Bex Reimert (subcommissie asiel), Florin Coman Kund (subcommissie institutioneel recht; EU-agentschappen), Merijn Chamon (subcommissie institutioneel recht; EU-agentschappen)** Wij zijn verheugd om Viola, Merijn en Florin te verwelkomen als nieuwe leden van de Commissie Meijers!

**Viola Bex-Reimert -
Universitair hoofddocent
bestuursrecht**

Viola Bex-Reimert is als universitair hoofddocent aan de Universiteit Utrecht verbonden. Haar onderzoek ziet op de verhouding tussen het algemene bestuursrecht en de bijzondere delen, en dan met name de verhouding tussen het reguliere bestuursrecht en het vreemdelingenrecht. In het verlengde daarvan doet zij ook onderzoek naar afstemmingsvraagstukken in het bestuursrecht. Op het gebied van het vreemdelingenrecht doet zij onderzoek naar de geloofwaardigheid van asielrelazen, regelgeving en beleid rond de uitzetting van vreemdelingen en de intrekking van het Nederlanderschap. Haar onderzoek is zowel juridisch als empirisch van aard. Tussen 2012 en 2022 was zij werkzaam bij de Rijksuniversiteit Groningen. Ze is in 2008 gepromoveerd op een onderzoek naar buitenwettelijke afstemming van besluitvorming. Sinds september 2023 is zij lid van de subcommissie asiel bij de Commissie Meijers.

**Florin Coman Kund -
Universitair docent
European Union Law**

Florin Coman-Kund is Universitair Docent in European Union Law aan de Erasmus School of Law, Erasmus Universiteit Rotterdam. Hij heeft uitgebreid onderzoek gedaan naar internationale en constitutioneel-juridische aspecten van het externe bestuurlijke optreden van de Unie en actoren op verschillende beleidsterreinen, zoals politieke samenwerking, het beheer van de buitengrenzen van de EU en luchtvaartveiligheid. Florin richt zich momenteel op besluitvormingsprocessen op meerdere niveaus en met meerdere actoren op het gebied van regelgeving/expertise in de context van de rechtsstaat, en op verticale en gedeelde handhaving van het Unierecht op verschillende beleidsterreinen, zoals migratie, grensoverschrijdende criminaliteit, financieel en banktoezicht en luchtvaartveiligheid. Florin is geassocieerd onderzoeker van het Academic Research Network on Agencification of EU Executive Governance (TARN), geassocieerd wetenschapper

van het Maastricht Centre for European Law (MCEL), lid van de Lus Commune Research School en lid van het Financial Risk and Stability Network (FSRN). Florin is al geruime tijd extern lid van de subcommissie EU-agentschappen en heeft sinds oktober een volwaardig lidmaatschap verworven binnen de Commissie Meijers, en is tevens lid geworden van de subcommissie institutioneel recht.

Merijn Chamon - Professor EU Recht Vrije Universiteit Brussel

Merijn Chamon (19 augustus, 1986, Gent) is Doctor in de Rechten en vrijwillig medewerker van het Ghent European Law Institute. Voordien was hij postdoctoraal onderzoeker van het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) Vlaanderen. Zijn doctoraatsproefschrift behandelde het onderwerp van de EU-agentschappen. De boekversie van het proefschrift werd in 2016 gepubliceerd bij Oxford University Press. Voor hij als academisch assistent aan de slag ging bij de vakgroep Europees, Publiek en Europees recht behaalde hij een Master in de EU-studies (Universiteit Gent, 2008, Grootste Onderscheiding) en een Master in het Europees Recht (Universiteit Gent, 2009, Grootste Onderscheiding). Sinds oktober is hij professor EU recht bij de Vrije Universiteit van Brussel. Het onderzoeksgebied van Merijn omvat het grondwettelijk en institutioneel recht (zowel interne als de externe betrekkingen) van de Unie. Inzake materieel recht behoren ook verschillende domeinen van de interne markt tot zijn interesses. Merijn heeft gedurende een aanzienlijke periode als extern lid bijgedragen aan de subcommissie EU-agentschappen. Sinds oktober 2023 heeft hij zijn betrokkenheid uitgebreid als volwaardig lid van de Commissie Meijers en is hij tevens toegetreden tot de subcommissie institutioneel recht.

Wisseling van de wacht in ons Dagelijks Bestuur

In september van dit jaar heeft ons Dagelijks Bestuur een verandering ondergaan met de introductie van een nieuw lid: Sarah Eskens, die de plaats van Evelien Brouwer heeft overgenomen. Ter gelegenheid van deze verandering gingen wij in gesprek met Sarah om meer inzicht te krijgen in haar visie op en bijdrage aan de Commissie Meijers: waarom wilde zij lid worden van het Dagelijks Bestuur en waar wil ze zich voor inzetten de komende jaren in haar rol als vicevoorzitter en lid van de subcommissie non-discriminatie- en privacyrecht?

Ik ben Sarah Eskens, Universitair Docent in recht en technologie aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Mijn onderwijs en onderzoek richt zich met name op privacy, gegevensbescherming, mediavrijheid, en de regulering van online platforms. Er werd mij gevraagd wat de meeste mensen niet over mij weten; dat is waarschijnlijk de grote verzameling modetijdschriften die ik thuis heb liggen, met onder andere edities van

i-D Magazine en Dazed & Confused van inmiddels bijna 20 jaar oud. Ik ben lid van de Commissie Meijers sinds maart 2021, en lid van het Dagelijks Bestuur sinds september 2023. Een belangrijke reden waarom ik tot het Dagelijks Bestuur ben toegetreden, is dat ik graag mijn steentje wil bijdragen aan het goede voortbestaan van een maatschappelijke organisatie zoals de Commissie Meijers. Het Dagelijks Bestuur richt zich vooral op de organisatorische aspecten van de Commissie Meijers. Als lid van het Dagelijks Bestuur denk ik bijvoorbeeld na over externe samenwerkingen en de regelmaat waarmee we commentaren en notities publiceren. Het inhoudelijke werk van de Commissie Meijers wordt gedaan door de algemene leden. Ik hoop dat ik me de komende jaren actief kan blijven inzetten door veel notities voor de Commissie Meijers te schrijven en mee te besturen. Daarbij hoop ik dat politici en beleidsmakers in Nederland en Brussel ons werk serieus blijven nemen, onafhankelijk van de politieke kleur van toekomstige regeringen.

Afscheidsspeech van voorzitter Ashley Terlouw voor Evelien Brouwer

Afscheid van nieuwe leden en stagiaires

Het jaar 2023 was ook het jaar waarin we afscheid namen van onze leden Jorrit Rijpma, Maarten den Heijer en Ellen Nissen. We stelden Jorrit en Maarten een aantal vragen over hun tijd als lid van de Commissie Meijers.

Barbara: je bent al een lange tijd lid geweest van de Commissie Meijers; wat was de voornaamste reden om je aan te sluiten bij de Commissie Meijers toentertijd?

Jorrit: ik kende de Commissie Meijers in eerste instantie eigenlijk alleen van haar notities, waar ik tijdens mijn proefschrift gretig gebruik van maakte. Ik had pas later door dat zich achter die naam zo'n beetje al mijn grote voorbeelden zich hadden verenigd om de rechtstatelijke luis in de Europese pels te zijn. Dat is voor mij altijd een van de grote motivaties geweest om Europees recht te studeren en ik was dan ook echt vereerd toen ik lid mocht worden.

Maarten: lid werd ik in 2007, ongeveer halfweg mijn promotie in Leiden. Dat was op uitnodiging van mijn promotor Pieter Boeles, die destijds vicevoorzitter was en het kennelijk een goede ervaring voor mij vond. Daarin bleek hij volkomen gelijk te hebben.

Barbara: welke drie momenten hebben voor jou de meeste betekenis gehad tijdens jouw periode bij de Commissie Meijers?

Jorrit: ik heb veel leuke en interessante momenten meegemaakt, waarvan me met name de kennismakingsgesprekken met opeenvolgende staatssecretarissen bij zijn gebleven. Daarnaast de momenten waarop bleek dat de Commissie echt een verschil kon maken binnen het nationale en Europese debat, zoals recent nog in haar reactie op de nareismaatregel. En die keer dat de reputatie duidelijk naar voren kwam tijdens een meeloopstage bij de Europese Commissie. Ik mocht mee naar een vergadering bij de Raad, waarbij mijn begeleider

verzuchtte, ik hoop niet dat ze je herkennen als lid van de Commissie Meijers.

Maarten: dan noem ik i) alle plenaire vergaderingen. Die vormen toch de kern van de Commissie. Ik heb er tientallen meegemaakt en ze verveelden eigenlijk nooit. Altijd leerzaam en er werd gelukkig ook vaak gelachen. ii) een hoorzitting van de Tweede Kamer over geheime stukken van de Raad van Ministers, waarvoor ook de landsadvocaat uitgenodigd was. En waarmee we het dit keer wel eens waren. Dat die hoorzitting er was en de landsadvocaat om een advies was gevraagd was tekenend voor de terechte aandacht die de Kamer voor het vraagstuk had: transparantie van besluitvorming in Europa en nationaal toezicht daarop. En nu wordt dan eindelijk een vervolgstap gezet met de indiening van een Europawet. lii) De uitspraak van het Hof van Justitie van de EU in zaak C-19/21, die ons meer dan vijf jaar nadat we er een notitie over hadden geschreven, gelijk gaf dat er ook bij weigering een Dublinoverdracht te accepteren de mogelijkheid van beroep bij de rechter moet zijn. Het Nidos, waarmee we samenwerkten, maakte van de kwestie een zaak, die uiteindelijk dus werd gewonnen. Een prachtvoorbeeld van effectieve samenwerking met gelijkgestemde partners.

Barbara: wat neem je mee in je nieuwe positie als Legal and Policy Officer bij de Europese Commissie en respectievelijk als Staatsraad in de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State van wat je hebt geleerd bij de Commissie Meijers?

Jorrit: wat ik meeneem naar mijn volgende functie: de kracht van het collectief, hard op de inhoud nooit op de mens, en het respect voor het recht en de rechtsstaat.

Maarten: het vermogen om samen te werken, ook wanneer je het niet helemaal met elkaar eens bent.

Barbara: wat zou je de leden van de Commissie Meijers nog willen meegeven; welke wensen heb je voor Europa?

Jorrit: wees trots op die unieke mix van jong en oud en van praktijkmensen en academici. Vertrouw op de kracht van een onafhankelijk en inhoudelijk sterk verhaal zonder verdere poespas.

Natuurlijk is de Europese Unie meer dan de som der delen. Maar tegelijkertijd bestaat zij bij de gratie van de lidstaten en haar burgers. Die bepalen in grote mate de richting en het functioneren van de Unie. Daarom is het zo ontzettend belangrijk dat juist in de lidstaten en onder de Europese kiezer het belang van de rechtsstaat wordt gevoeld.

Maarten: heb het leuk met elkaar, dat toch het belangrijkste!

Stagiaires aan het woord

In het afgelopen jaar mochten wij twee getalenteerde stagiaires verwelkomen bij onze Commissie. Gedurende de periode januari tot en met juli 2023 vervulde Shania Dharmawan een stage bij ons, gevolgd door Nicole Visco Comandini van september tot en met januari 2024. We vroegen Shania en Nicole waarom zij destijds voor een stageplek bij de Commissie Meijers solliciteerden en wat zij hebben geleerd van hun tijd bij onze Commissie.

Shania Dharmawan

Shania was gefascineerd door de veelzijdigheid van het werk van de Commissie Meijers. Haar tijd bij de Commissie was een buitengewone ervaring, omdat ze inzicht kreeg in uiteenlopende terreinen zoals Europees strafrecht, migratie- en asielrecht en de rechtsstaat. Met Barbara en Jasper als begeleiders kreeg ze de vrijheid om haar focus te kiezen, waarbij haar passie voor Europees strafrecht de leidraad was voor haar onderzoek in de subcommissie strafrecht. Tegelijkertijd kon ze ook andere rechtsgebieden verkennen tijdens haar stageperiode. Shania moedigt toekomstige stagiaires aan om vooral te genieten van de leerzame en plezierige ervaring bij de Commissie Meijers, omdat het zo voorbij kan zijn.

Voor Nicole waren de belangrijkste redenen om bij de Commissie Meijers een stage te lopen de mogelijkheid om haar kennis van het EU-recht te verdiepen, gericht op haar interessegebieden; samenwerken met experts, het ontwikkelen van projectmanagementvaardigheden en tot slot, bijdragen aan de missie van een organisatie die zich inzet voor grondrechten en de rechtsstaat in de EU. Tijdens haar stage heeft ze onder andere ontdekt hoe ze haar juridische vaardigheden in de praktijk kan toepassen, zowel binnen teamverband als zelfstandig aan projecten kan werken, en heeft ze inzicht gekregen in alle aspecten die bij het opzetten van een project komen kijken. Om de stage optimaal te benutten, raadt ze toekomstige stagiaires aan om zich niet te laten weerhouden om hun mening te uiten, nieuwe ideeën voor te stellen en hulp aan te bieden binnen hun eigen interessegebieden.

Secretaris Barbara Safradin samen met Nicole Visco Comandini tijdens de conferentie over etnische dataregistratie

Financieel jaarverslag 2023*

Begroting en realisatie Project “Waken over de Rechtsstaat in de Europese Unie” en Commissie Meijers algemeen*

Begroting per kwartaal per kosten project specifiek Rule of Law	Begroting	Realisatie
Personeelskosten projectmedewerker	€ 70.000,00	€ 57.766,48
Reis & verblijfkosten 100% vaf trekbaar	€ 5.000,00	€ 11.137,96
Reiskostenvergoeding	€ 500,00	€ 7.567,37
Roundtable agentschappen (Den Haag / Brussel)	€ -	€ -
Internationaal seminar in NL of Brussel (Rule of Law)	€ 3.500,00	€ 4.639,24
2daags congres	€ -	€ -
Publicatiekosten (2022 publicatie Rule of Law)	€ -	€ -
Vertaalkosten (tbv Duitse politiek)	€ -	€ -
Advieskosten mbt Duitse positionering en strategie	€ -	€ -
Relatiegeschenken	€ 400,00	€ 275,82
Lunchkosten & verteringen	€ -	€ -
Kosten tbv organisatie ontwikkeling (advieskosten en uitvoering, evaluatie jaarlijks strategiesessie, monitoring, fondswerving)	€ -	€ -
Onvoorzien	€ 79.400,00	€ 81.386,87
Totaal		
Commissie Meijers - Algemeen	Begroting	Realisatie
Organisatie		
Personeelskosten secretaris	€ 70.000,00	€ 59.948,77
Diverse kosten projecten	€ 6.000,00	€ 4.489,00
Opleidingskosten / bijscholing secretaris en projectmedewerker	€ 1.000,00	€ 5.597,96
Portkosten	€ -	€ 10,56
Rente- en bankkosten	€ -	€ 191,20
Activiteiten		
Reis- en verblijfskosten	€ 500,00	€ 2.043,45
Overige projectkosten	€ -	€ 781,75
Heidag, bijeenkomsten en webinars, conferentie etnische data	€ 3.000,00	€ 3.000,00
Kantoorkosten		
Website / ICT / telecommunicatie	€ 1.000,00	€ 1.326,46
Online - kosten automatisering	€ -	€ 682,15
Publicaties	€ 500,00	
Overige personeelskosten	€ -	€ 1.509,96
Inkopen binnen EU 0%	€ -	€ 2.582,77
Onvoorzien	€ 1.000,00	€ -
Subtotaal	€ 83.000,00	€ 82.164,03
Toevoeging reserves (regulier budget)		
Totaal	€ 162.400,00	€ 163.550,90

Inkomsten

Reguliere subsidies	Bedragen regulier	
Vluchtelingenwerk Nederland*	€	35.000,00
UAF	€	5.000,00
NJCM	€	500,00
Artikel 1	€	1.000,00
Stichting Democratie en Media	€	30.000,00
Totaal	€	71.500,00
T.B.V.		
Gieskes Strijbis fonds	€	50.000,00
Totaal project	€	50.000,00
Totaal opbrengst	€	121.500,00

* NB De cijfers zijn onder voorbehoud; de jaarrekening wordt doorgaans in april opgemaakt, omdat we dan de volledige cijfers hebben. Deze zal te vinden zijn via: <https://www.commissie-meijers.nl/nl/over-ons/steun-ons/>.

Lijst van brieven en commentaren

- CM2301** Comment on the Proposal for a Regulation on automated data exchange for police cooperation (known as Prüm II) amending Council Decisions 2008/615/JHA and 2008/616/JHA and Regulations 2018/1726, 2019/817 and 2019/818
- CM2302** Comment on Free and Fair Elections in the EU
- CM2303** Comment on the amended proposal for an AI Regulation
- CM2304** Comment on the legislative proposals providing for collection and transfer of advance passenger information (API)
- CM2305** Comment on the exercise and order of the Presidency of the Council of the EU
- CM2306** Commentaar in het kader van de openbare consultatie op de Wet houdende regels over de informatievoorziening aan de Staten-Generaal over aangelegenheden van de Europese Unie (Wet EU-informatievoorziening Staten-Generaal)
- CM2307** Comment on Frontex's Status Agreements with Senegal and Mauritania
- CM2308** Meijers Committee Comment on legal status of refugees from the War in Ukraine after the end of the current Temporary Protection Scheme
- CM2309** Achtergrondnotitie 'Etnische dataregistratie: wat zijn de effecten voor discriminatie?'
- CM2310** Comment on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on the transfer of proceedings in criminal matters
- CM2311** Brief met verzoek om interventie Nederland in zaak aangaande publieke toegang tot wetgevingsdocumenten van de Raad van de EU, gebracht door Emilio De Capitani (zaak T-590/23)
- CM2312** Comment on the reform of the Statute of the Court of Justice
- CM2313** Letter on the Migration and Asylum Pact – Asylum Procedures Regulation

Ledenlijst per 1 januari 2024

Prof. Ashley Terlouw

Barbara Safradin

Jasper van Berckel Smit

Dr. Sanne Buisman

Dr. Melanie Fink

Dr. Pim Geelhoed

Prof. Tarlach McGonagle

Prof. Kees Groenengijk

Dr. Sarah Eskens

Sanni Suhonen

Prof. Madalina Busuioc

Prof. Hemme Battjes

Prof. Hielke Hijmans

Dr. Maarten Hillebrandt

Rob Van Der Hoeven

Dick Houtzager

Dr. Evelien Brouwer

Dr. Florin Coman Kund

Prof. Merijn Chamon

Dr. Els de Busser

Arrien Kruyt

Prof. John Morijn

Prof. André Nollkaemper

Prof. Jannemieke
Ouwerkerk

Ledenlijst per 1 januari 2024

Nilza Pinto

Sadhia Rafi

Prof. Theo De Roos

Dirk Schaap

Dr. Janna Wessels

Simon J. van der Woude

Prof. Frederik
Zuiderveen Borgesius

Dr. Anne-Marie Smit

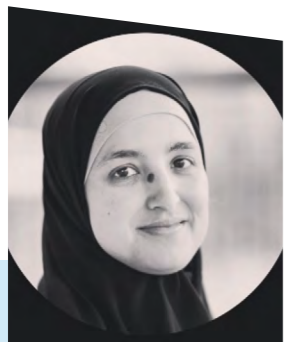
Nico Tuijn

Dr. Karin de Vries

Dr. Viola Bex-Reimert

Dr. Bahija Aarrass

Dr. Joske Graat

Dr. Marloes Van
Noorloos

Barbara Wegelin